

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

26. An subditi teneantur suos Superiores corrigere? Et quid, si peccata sint publica, & scandalosa an tunc argui debeant etiam si nulla speretur emendatio? Ex part. 7. tract. 3. r. 15.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

disquisitione, & quaestionibus, in eundis non est huius instituti. Et haec omnia docet P. Hurtado loco citato; quae a praelatis perpetuo menti tenenda esse existimo. Vide etiam circa praesentem quaestionem Trullenchi in Decalogum tom. 1. lib. 1. cap. 5. dub. 14. num. 1. Franciscum del Castillo in 3. sent. tom. 2. disp. 6. de Correctione quest. 5. num. 8. & Gaspar Hurtado disp. 6. de Correctione difficul. 9. & Malderum in 2. 2. quest. 33. art. 3. qui optimè inuictur in Caietanum aliterem Praelatos non teneri ad inquirendum vitam subditorum.

RESOL. XXV.

An Praelatus Regularis, vel alius Superior possit inquirere peccata uocata subditorum, ut illa corrigat fraternali; & quid de subditis?

Et ex doctrina huius quaestionis inferitur, an sit licitum in confessione interrogare de complice, ut corrigatur. Ex p. 3. tr. 2. Ref. 42.

§. 1. **A**D primum respondeo affirmatiuè cum D. Thoma in 2. 2. quest. 33. art. 2. ad 4. & aliis ubi infra, asserentibus Praelatos alioque Superiores teneri non solum corrigere peccata, quae casu uidentur a subditis fieri, aut ab illis facta cog. occultant, sed etiam inquirere in vitam subditorum, ut uideant si quae in eis forte corrigenda sint. Nisi enim hoc facerent, subditi facilliter impune peccarent, cum facile ipsis esset cauerè, ne in conspectu Praelati peccarent, & facilliter sibi persuaderent alios per se sine superioris inquisitione ipsos non delaturos, atque ita cum maximo boni communis (quod Superiores tenentur conferuare) detrimento omnia scaterent peccatis, & vigor disciplinae omnino dissolueretur.

2. Verum quamuis haec sit obligatio Praelatorum, tamen, ut optimè obseruat Petrus Lorca in 2. 2. D. Thom. quest. 33. art. 6. disp. 4. sect. 3. n. 1. prudentiae moderamine temperanda est, ne sit nimia sollicitudo, & intempestiua inquisitio. Vnde prouenit, ut Praelatus ipse, tanquam inquietus, & suspiciosus odio habeatur, & detractores foueat, excessus enim sollicitudinis in hac parte non solum inutilis, sed molestus, & odibilis subditis esse solet; quare prudenter D. Benedictus in regula c. 6. 2. de Abbate, inquit. Non sit turbulentus, & anxius, non sit nimis, non sit zelotypus, nimis suspiciosus &c. Ita Lorca ubi supra, & alij.

3. Sed licet, ut dictum est, Superior Religionis possit, & teneatur inquirere peccata subditorum, tamen illicitum erit subdito inquirere vitam fratrum, ut illos fraternali corrigat. Nam, ut patet ex D. Augustino serm. 16. de uerb. Domini, quem asserit & sequitur D. Thomas in 2. 2. q. 33. art. 7. ad 5. non sunt querenda peccata, ut ipsa corrigantur. Admonet nos Dominus, ait Augustinus, non negligere inuicem peccata nostra, non querendo quid reprehendas, sed uidentem quid corrigas. Et ideo Lorca ubi supra num. 10. sic asserit. Non solum non tenemur querere peccatores, & peccata, quae corripimus, sed talis inquisitio uitiola est, & reprehensibilis; quia generat scandalum, & occasionem praebet odiis, & dissensionibus; nam homines molestè ferunt facta sua scrutari ab alijs, & natura sua inquisitio haec iniuriam infert proximo, aduersatur enim honori, & bonae existimationi, quam de se haberi omnes cupiunt, quare numquam ex charitate, sed ex ambitione, & sollicitudine uana, & inepta oritur. Sic Lorca, quem sequitur Ioseph. à Sancta Maria in Tribunali Religiosorum tr. 1. c. 10. §. 3. ubi sic ait. [Nota que los subditos, y personas

prinadas en ninguna manera tienen obligacion à inquirir peccados ajenos para corregirlos; antes la tienen para no hazerlos, y à no ser exploradores de vidas ajenas. Esta doctrina quisiera yo, que tuuiesen muy en la memoria, y que la diessen asienso en la uoluntad los subditos quen Dios ha librado del cargo de almas ajenas, y de la obligacion de dar quenta mas que de la sua, para que no se inquietassen y assi à las comunidades donde moran, dando ocasion à discordias, y pesadumbres con su demasido cuydado en inquirir, y procurar saber las faltas de los proximos, y hermanos.] Sic ille. Et ideo hanc sententiam docent communiter Doctores, ut Coninch de Actibus supernat. d. 28. dub. 5. n. 71. Lefeldema in sum. tom. 2. tr. 4. c. 4. concl. 11. Miranda de ordine iudicario tom. 1. quest. 9. art. 3. concl. 3. Malderum in 2. 2. q. 33. art. 3. asserit. 3. Reginaldus tom. 1. lib. 4. c. 25. n. 336. Tannerus in 2. 2. disp. 2. q. 5. dub. 4. num. 79. Villalobos in sum. tom. 2. tr. 4. diffie. 6. num. 3. Banez in 2. 2. q. 33. art. 3. dub. 3. Petrus Fay de penit. in addit. ad 3. part. quest. 11. art. 1. disp. unica. ad ult. argum. Spatarius in Practica criminali canonica, tract. 4. c. 2. n. 1. Turrianus in 2. 2. tom. 1. disp. 89. dub. 5. Layman in Theol. mor. lib. 2. tract. 3. cap. 7. num. 2. & alij. Non potest igitur aliquis inquirere peccata aliena, ut corrigantur; ex quo principio damnatur opinio asserentium, licitum esse in confessione interrogare de complice, ut corrigatur: nam si non licet inquirere peccata aliena extra confessionem, quanto minus in confessione; Sed haec opinio, ut alibi probauimus est perniciosa, & sacramenti Praetentiae destructiua.

Alibi in to. 8. Ref. 47. & alijs eius not.

RESOL. XXVI.

An subditi teneantur suos Superiores corrigere? Et quid, si peccata sint publica; & scandalosa, an tunc argui debeant, etiam si nulla speretur emendatio? Ex p. 7. tr. 3. Ref. 15.

§. 1. **R**espondeo affirmatiuè, ut patet ex cap. sicut 2. quest. 7. ibi: sicut laudabile, & discretum est reuerentiam, & honorem exhibere maioribus, ita rectitudinis, & Dei timoris est si que in eis sunt, quae indigent correctione nulla dissimulatione postponere; cum & proximi sint, & artius teneantur eos diligere. Aduertendum tamen est hanc correctionem faciendam esse cum magna prudentia, & humilitate, & potius obsecrando, quam increpando; alias nullius effectus erit. Itemque lecretò, & non publice; ex decreto Innocentij III. ex cap. cum ex iniuncto, de haeret. & facit ad id cap. sententia, cap. qualis 2. quest. 7. Quod intelligi debet, nisi peccata sint scandalosa, & publica, tunc enim publice argui debent, etiam si nulla speretur emendatio. Deinde captari debent tempora, quibus creduntur magis esse dispositi; & generaliter in hac correctione summa prudentia opus est. Et ita docet Caspensis in cursu Theol. tomo 2. tract. 17. disp. 6. sect. 1. num. 6. Filliucius tomo 2. tract. 28. cap. 5. num. 125. Reginaldus tomo 1. lib. 4. cap. 25. num. 330. Franciscus del Castillo in 3. sentent. tomo 2. disp. 6. de Correct. quest. 6. num. 8. Malderum in 2. 2. quest. 33. art. 4. Valentia tomo 3. disp. 3. quest. 10. puncto 4. Banez & Caietanus in 2. 2. quest. 33. art. 4. Trullenchi in Decal. tomo 1. lib. 1. cap. 5. dub. 14. n. 3. Filliucius tomo 2. tract. 18. cap. 5. num. 125. & 126. & Villalobos in summa. tomo 2. tract. 4. diffie. 7. num. 4. ubi obseruat, quod [Ex istas correcciones es menester gran prudencia, y no las han de hazer todos, sino un predicador prudente, y una persona

anciana, y quando el pecado non es publico, ha se de mirar mucho por el honor del Prelado, y su auctoridad; como se colige de vn texto.] Coninch de Charitate, disp. 28. dub. 4. num. 52. & alij.

2. Vnde non deseram hic apponere verba Petri de Lorca in 2. 2. disp. 4. 3. num. 4. vbi sic ait. Sequitur secundo inferiores teneri ad correptionem Prælatorum, quando causa postulet. Quod docent Patres Augustinus in regul. *Non solum vestri, sed & Prælati miseremini.* &c. & Epistola 19. Petrus maioribus exemplum præbuit, ut sibi rectum iramitem reliquissent, non dedignarentur à posterioribus corrigi. Et Gregorius Epist. ad Nicacium, & habetur 2. quæst. 7. cap. sicut, inquit. *laudabile, discretumque est reverentiam, & honorem exhibere maioribus; ita retribuidis, & Dei timoris est, si que in eis sunt, quæ indigent Correctione, nulla dissimulatione postponere.* Hæc ergo est differentia inter correptionem fraternam, & iudicalem; quod iudicialis, quæ iurisdictionem exigit, non licet subditis, fraterna autem, quæ ex charitate oritur, licet. Prælati verd eo quod Patres sunt, non idè non sunt fratres in Christo; & Patres comprehenduntur *Matth. 18.* nomine fratris.

3. Sed admonent Doctores, tria seruanda esse subditis in correptione Prælatorum, vt debite fiat. Primum, vt non quilibet temere hanc correptionem usurpet; indignum enim esset, si homines viles conditione, vel moribus Prælatos & Principes corrigere per seiplos tentarent. Satisfaciunt tales suo muneri si personas digniores, & proximiores Prælati admonuerint, vt eos corrigant.

4. Secundum est, Prælati corrigatur cum magna reuerentia, & humilitate, iuxta illud 1. ad Timot. 5. *Seniorem ue increpaueris, sed obsecra vt Patrem.* Lege quæ in corpore, & in argumentis dicit Sanctus Thomas.

5. Tertium est, vt numquam publicè corrigantur, ex Decreto Innocentij III. cap. cum ex iniuncto, de hereticis. Cum aliud sit fratrem peccantem occultè corrigere, aliud Patrem suum delinquentem reprehendere manifestè; quod vtique nulli licet secundum Evangelicam veritatem. Qui autem publicè Prælatorum vitia reprehendunt, scandala generant, & subditis occasionem despiciendi tribuunt. In quos solet retorqueri maledictio Cam, qui patris verenda ostentui obiecit, vt dicunt Clemens Papa, & Anacletus in cap. Sententia, & cap. Qualis. 2. quæst. 7. Quod intelligendum est tam de Prælati, quam de quibuscumque aliis, qui ad doctrinam, & exemplum sunt constituti. Est tamen limitandum, nisi peccata Prælatorum fuerint scandalosa, & publica; tunc enim ne noceant subditis publicè arguenda sunt, etiam si nulla speretur emendatio Prælatorum. Hucusque Lorca, quæ omnia à nobis superius dicta confirmant.

RESOL. XXVII.

An Concionatores teneantur corrigere publica peccata, quamvis non multum fidant de emendatione?

Et an teneantur, vel sit eis licitum publice Principem, Prælaturam, Superiores Ecclesiasticos, & Religiosos, reprehendere? Ex p. 7. tr. 3. Ref. 13.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam tenet Hurtadus de Mendoza in 2. 2. volum. 2. disp. 162. sect. 7. §. 8. Tum exemplo Isaie, & aliorum Prophetarum, qui locuti sunt verbum Dei hominibus rebellibus, & obduratis corde, quorum futuram pertinaciam agnouerant ex reuelante Deo contestante, Prophetas non audiendos, auditores autem in pec-

cato morituros. Præcipuum exemplum est Christus Dominus ipse, qui rectè nouerat induratum Pharisæorum malitiam, quos aperte ad penitentiam hortatur. Mihi autem valde credibile est, Baptistam cognouisse Herodianam pertinaciam: quem tamen publicè arguit incestuosi adulterij. Ratio est, quia sic hic, aut ille non respiscat, at ceteri teneantur in officio, & multi concipiunt animo timore Dei, & quæuis reuelaretur concionatori nullum omnino in conuersum, tamen teneantur publico suo muneri publicè satisfacere, & agere partes Dei. Qui vt vocat peccatores concilius illorum pertinaciæ futuri, quia sic expedit suæ providentiæ, ita expedit eidem, vt Prædicatores publicè arguant peccatores; quia per illorum voces peccatorum pulsat aures, & reddit iustitiam illorum, ob pertinaciam, condemnationem. Sic ipse Deus affirmat à se missos Prophetas, qui eis penitentiam perluaderent, quos non modò non audierunt, verum & occiderunt. Quam autem prudenter se gere debeant in reprehendis vitis Principibus, & aliis non est mei muneris. Nec ego nunc Prædicatores instituo, Pater Suarez disp. 8. sect. 3. num. 6. indicat videtur non esse obligationem corripiendi, vbi nullus omnino speratur fructus, quod accipitur de priuatis hominibus, non verd de concionatoribus. Est enim non exiguus fructus, vt quis suo muneri faciat laus, & Deus homines per Prædicatores vocet ad penitentiam ad quod ipse eos elegit.

2. Obiicies, homo priuatus non tenetur sine fructu aliquem corrigere; ergo nec Oratores sacri quia priuatus idè exculatur, quia non corriget ipsa errantem. Nego consequentiam; quia priuatus non tenetur, nisi vt re ipsa reuocet errantem, quod per rationem excusatur; Sacer autem Orator tenetur, tum ratione emendandi proximum, tum ratione officij, cuius legibus stare tenetur. Ob quod Deus Prophetæ dixit, eum innocentem futurum si tuba intonerit, peccatorem autem perituum. Qui ergo hoc munus obeunt, tenentur legatione Dei fungi, & singulos admonere ne pereant, qui autem hoc tam reuerente munus deprauiant, rationem reddent iactura multorum animorum, qui ob illorum taciturnitatem quotidie pereunt. Hucusque P. Hurtadus.

3. Coninch disp. 28. dub. 6. num. 113, dicit quod Concionatores tenentur publica peccata, aut quæ in iis locis sciuntur crebro fieri, publicè reprehendere, et si ea committentes credantur non emendandi: nisi forte grauiora mala timeantur; vt ferè accidit quando Superiorum peccata publicè reprehenduntur, sed cautè Concionatores in hoc procedant, & cum suis Superioribus omnia communicent.

4. Et idè apponam hic verba Dominici Bæta in 2. 2. quæst. 33. art. 4. vbi sic ait, Summopere aduertendum est cum Caiet. in hoc loco, quod in dubiis casibus licitum erit Prælaturam publicè reprehendere, videlicet, quando Prælatus erraret in fide, decederetque alios errorem suum; & etiam quando notabiliter suis moribus scandalizat, Tunc enim publicè destruit charitatem, vnde publicè corrigendus est, quoniam huiuscemodi correctio regulariter loquendo, potest prodesse populo, & nihil obesse. In aliis verd casibus caueant Prædicatores verbi Deum ponant in cælum os suum, sicut cautum est in Constitutionibus fratrum Prædicatorum. Dicuntur autem ponere in cælum os suum, qui in Prælatos Ecclesiasticos impudenter inuehantur, quorum auctoritas valde necessaria est ad bonum communitatis, quapropter nisi communitati perniciosi fuerint, non sunt publicè reprehendendi. De qua re videatur Caiet. in 3. part. quæst. 42. art. 2. vbi prudentissimè loquitur circa correctionem, & reprehensionem publicam contra Prælatos exercendam. Cuius doctrinam debent Prædicatores non